

JOGTUDOMÁNYI KÖZLÖNY

KAPCSOLATBAN A DÖNTVÉNYEK GYŰJTEMÉNYÉVEL.

SZERKESZTŐI IRODA:

Üllői-út 2. szám, III. em.

Megjelen minden pénteken.

KIADÓ-HIVATAL:

Egyetem=utca 4-ik szám.

Előfizetési díj: 16 évre ... 6 ffrt
negyedévre ... 3 . A megrendelések a kiadó-hivatalhoz intézendők. — A kéziratok bérmentve a szerkesztői irodába.

Tartalom: A kir. Curia váltójogi gyakorlatából. dr. PLÓSZ SÁNDOR budapesti egyetemi tanártól. — Jogirodalom: Néhány szó «Régi magyar házassági jog» című munkám védelméül. Dr. báró ROSZNER ERVIN országgyűlési képviselőtől. — Törvénykezési Szemle: Városokat és községeket érdeklő zárlat. HLATKY ENDRE nagyváradai ügyvédől. — Egyházi bíraskodás? III. Felelet Kőváry Mihály ur nyilatkozatára. SZTEHLO KORNÉL budapesti ügyvédől. — Az Európában. Dr. FAYER LÁSZLÓ bpesti egy. rk. tanártól. — Különfélék.

Melléklet: Az ügyvédségről szóló törvényjavaslatnak előadói tervezete. A magy. kir. igazságügyi miniszterium megbízása és részben utasítása alapján készítette dr. DELL'ADAMI REZSŐ.

A királyi Curia váltójogi gyakorlatából.

I.

*A váltókibocsátó aláírásának helye.**

Nem akarunk itt a felett vitatkozni, vajon általános szempontokból helyes-e, ha a váltótörvény a kibocsátó névirása részére a váltón egy bizonyos helyet jelöl ki.

Ha azon, egyébként váltótörvényünkben is elfogadott álláspontra helyezkedünk és abból következetesen tovább okoskodunk, hogy t. i. az egyes váltónyilatkozatok önállóak és hogy azoknak a váltólevél csak egy alaki kellékét képezi, a mely arra való, hogy abból az egyes váltónyilatkozatok tartalma kiegészítették, akkor oda jutunk, hogy a váltólevél alaki érvényességére nézve a kibocsátó aláírását, sőt még annak megnevezését is feleslegesnek declaráljuk. Ha az egyik váltónyilatkozat akkor is kötelez, midőn a másik kötelező erővel nem bír, ha a váltómásolatra is lehet érvényes váltónyilatkozatot vezetni, a melyből pedig a kibocsátó kötelezve nincs, akkor be nem látható, hogy miért legyen az elfogadmány vagy forgatmány érvényességéhez az intézvényező kötelezésének kifejezője, t. i. aláírása szükséges. Sőt, mivel az elfogadmány vagy forgatmánynak a váltólevélből kiegészítendő tartalmában az intézvényező neve sem fordul elő, következetesen a váltólevél, mint eme önálló nyilatkozatok alaki kellékének érvényességéhez, az intézvényező megnevezését sem kívánhatjuk meg.

Ezzel a felfogással hajlandók lehetünk a váltótörvényt úgy értelmezni, mint nevezetesen Thöl,¹ ki a váltólevél alaki érvényességéhez elegendőnek tartja, ha abban akárhol, pl. a szövegben is egy név van írva, mely a kibocsátót jelöli meg.

Azonban a törvény nem megy ennyire az egyes váltónyilatkozatok abstractiójában, midőn a váltólevél kellékeit megállapítja. Mert ha a törvény ennyire menne, akkor a váltólevél keltezését sem kívánhatná meg a váltólevél érvényességének kellékeül, miután ez a kellék sem szolgál arra, hogy a váltólevélre vezetett többi nyilatkozatok tartalmát kiegészítse. A törvény a váltólevél kellékeit abból a szempontból állapítja meg, hogy a *váltólevél egyszersmind a kibo-*

csátónak alakilag érvényes nyilatkozatát is képezi. Helyesen-e vagy nem, ez itt nem kérdés, de mindenesetre megfelelően az ősi és a váltóüzletben ma is divó szokásnak. Egy, az életben iskolázott kereskedő sem fog egy oly váltót, melyen a kibocsátó csak a szövegben van megnevezve, alakilag correctnek elfogadni.

A kérdés itt az, hogy hogyan kell a váltótörvény 3. §. 5. pontját, illetőleg 110. §. 5. pontját értelmezni. Az előbbi szerint az idegen váltó lényeges kelléke: «a kibocsátó (intézvényező) név- vagy czég aláírása»; az utóbbi szerint a saját váltó lényeges kelléke: «a kibocsátó név- vagy czég-aláírása.»

Váltójogi kézikönyvemben (58. l.) a törvény eme kitételeit következőleg értelmeztem: «itt az aláírási minőségen is suly fekszik. A törvény nem névirást, hanem világosan névaláírást (Unterschrift mit seinem Namen), azaz a közönséges értelem szerint a szöveg, a fizetési felszólítás — de nem épen a váltó minden kelléke — alá teendő névirást kíván meg. A szövegben vagy a váltó oldalára, vagy a váltón keresztül névirás elégtelen.» Ezt az értelmezést most még a következőkkel tartom kiegészítendőnek: *Hogy mit kelljen aláírás alati érteni, erre nézve a szó közönséges értelme irányadó.* A törvény nem betű szerint, hanem csak értelem szerint kívánja meg az aláírást, mint általában a váltó minden kellékét, az egy váltóelnevezés kivételével. (V. ö. váltójogi kézikönyvem 48. l. is.)

Az aláírás alatt, a mennyiben e szót valamely nyilatkozatra vonatkoztatjuk, általában ama nyilatkozat befejezésének és elfogadásának jelét értjük. Tulajdonképen azt is mondhatjuk, hogy az aláírás a tartalom elfogadásának, magáévá tételének általában elfogadott jele. Mert ahoz, hogy e jelből, és pedig magából e jelből a tartalom elfogadása általában követhetethető legyen, szükséges, hogy az a szöveg befejezését is képezze, annak végén álljon. Ellenkező esetben magából e jelből nem vehető ki, hogy az mire vonatkozik, hogy mi lett azzal elfogadva. Ellenkező esetben az nem általában elismert, pusztán írásbeli, magában véve teljes értékű igazolása a szóban forgó nyilatkozat magáévá tételének.

Rendszerint az aláírás, a szó szoros értelmében a szöveg alatt szokott állani. De állhat a nyilatkozattal egy sorban is, annak végén. Ha a nyilatkozat egyetlen sorba van írva, akkor az ily névirás ugyan nem aláírás betűszerinti értelemben, de aláírás a közönséges értelemben. A kibocsátói aláírás ugyan ilyen formában nem szokott előfordulni, de egyéb nyilatkozatoknál, melyeknél a törvény aláírást kíván, a kérdés ily eldöntése gyakorlati fontossággal bír. Aláírásnak tekinthető továbbá, a mint ezt a Curia is helyesen kimondotta, a szöveg alatt megkezdett, de a szövegbe belenyúló névirás is. Ez azonban már ténykérdés. Ha végül, a névirásnak érintett helyi vonatkozása daczára, kételyek merülne fel az iránt, hogy az a szöveg elfogadásának jelét képezi-e, akkor a közönséges felfogás szerint mi sem áll utjában annak, hogy e kételyek az okirat szövegéből vagy az aláíráshoz toldott megjegyzés által eloszlattassanak. Így, ha a váltó szövegében a kibocsátó meg van nevezve és azután a kibocsátó a váltó szövege, de egyszersmind az intézvényezett elfogadmánya vagy egy kezes nyilatkozata alá is írja

* Bef. közl. — Az előbbi közl. lásd a mult heti számban.

¹ *Wechselrecht* 4. kiadás 149. l. Egyébiránt Thöl is szükségesnek tartja a kibocsátó aláírását a mennyiben az ő nyilatkozatáról van szó, l. nevezetesen *Praxis des Handelsrechts und Wechselrechts* 56. l. «Denn, dass dieser Name die Unterschrift ist, zeigt der Platz, den der Name in der Schrift einnimmt, und das Hinzufügen des Wortes: Aussteller ... ist überflüssig, weil nach der WO. derjenige, mit dessen Namen der Wechsel unterschrieben ist, und kein Anderer der Aussteller ist.»

nevét, aláírásának kibocsátói minősége nem lesz kifogásolható, hasonlóképen akkor sem, ha aláírása mellett kibocsátói minőségét egyenesen megjegyzi. És pedig e megjegyzés a névirás után is állhat, mert ez általában szokásos, általában elfogadott jele az aláírás közelebbi meghatározásának, így pl. a tanu aláírásánál.

Áttérünk annak igazolására, hogy a törvényben a kibocsátó aláírása alatt nem annak névirását, hanem nevének szorosabb, habár nem is betűszerinti értelemben vett aláírását kell érteni.

Igazoljuk ezt először is a törvény szójárásával. E szójárás megítélésénél, a mennyiben az minket itt érdekel, figyelmen kívül kell hagynunk a törvény 71., 81., 104. s 105. §§-ban előforduló aláírásokat. A 71. §. a váltó több példányának többfelé forgatása esetében, azon forgatók felelősségéről intézkedik, kiknek aláírásai a fizetéskor visszamaradott példányokon léteznek. A 81. §. a váltón előforduló hamis és hamisított aláírásokról, a 104. §. a váltó nyilatkozatokról, melyek névaláírás helyett keresztvonásokkal eszközöltetnek, végül a 105. §. arról emlékezik, a ki valamely váltónyilatkozatot mint másnak meghatalmazottja ír alá.

Mindezen §-ok nyilván egész általános tág értelemben névirás helyett használják az aláírás szót. Azonban ezek a §-ok vonatkoznak ugyan esetrekre, midőn a névirás valamely nyilatkozattal áll kapcsolatban, mint azon esetrekre is, midőn a névirás, mint nevezetesen a 10. és 21. §§-ban szabályozott üres hátirat és a puszta névirással eszközölt elfogadmány eseteiben, magában nyilatkozat nélkül áll a váltón, sőt a 71., 81. §§. és még a 105. §. is, a kézjegyekre is kiterjednek. E §-ok tehát nem bizonyítanak a törvény szójárására nézve azokban az esetekben, a melyekben az aláírás szó egy bizonyos nyilatkozatra vonatkozólag használtatik.

Jelentősséggel bír azonban a törvény szójárására nézve mindenekelőtt azon körülmény, hogy a törvény ott, a hol határozottan csak a puszta név- vagy czégírásról és nem valamely nyilatkozatnak megerősítéséről szól, nem használja az aláírás kifejezést. Így a 10. §-ban azt olvassuk, hogy «a forgatmány . . . akkor is érvényes, ha a forgató pusztán nevét vagy czégét vezeti a váltó . . . hátára.» A 21. §. pedig azt mondja, hogy: «feltétlen elfogadásnak tekintetik az is, ha az intézvénnyezett nevét vagy czégjét, minden hozzáadás nélkül, a váltó előlapjára írja.»

E §-okkal szemben állanak azok, a melyekben a névirásról mint valamely nyilatkozat megerősítéséről van szó. Itt mindenütt aláírással találkozunk. Mellozva a 99. §-t, mely ugyan szintén aláírásról, de nem váltónyilatkozat, hanem az óvás aláírásáról szól és a melyben e kifejezés szintén szó szerint veendő, ide tartozik mindenekelőtt a 21. §. következő kitétele: «Minden a váltóra vezetett és az intézvénnyezett által aláírt nyilatkozat feltétlen elfogadásnak tekintetik, a mennyiben abban világosan kifejezve nincsen, hogy az intézvénnyezett az elfogadást vagy általában nem, vagy csak bizonyos megszorításokkal kívánta teljesíteni. Itt az aláírás alatt a nyilatkozat befejezését kell értenünk. Ha az intézvénnyezett a váltó előlapjára vezetett névirása után vagy alá ír egy nyilatkozatot, melyben az elfogadást korlátolja vagy kizárja, ugy e nyilatkozat nem bír hatálylyal. Mihelyt ugyanis a váltó előlapjára vezette nevét a váltót ugyancsak a 21. §. értelmében feltétlenül elfogadta és ezen elfogadását ugyanezen 21. §. szerint többé visszavonnia nem lehet. A visszavonást pedig ebben az esetben maga a váltó tanusítaná. Ha az előlapra vezetett nyilatkozatnál az aláírást ily értelmében kell venni, akkor ugyanezen értelmet kell annak a hátlapra vezetett nyilatkozat tekintetében is tulajdonitanunk. Mert visszás volna, hogy ugyanazon kifejezést más értelemben vegyük a ritkább, a gyakorlatban alig előforduló esetben, mint a rendes, a törvény által bizonyára kiválóan szem előtt tartott esetben. Csakhogy az intézvénnyezettnek a váltó hátlap-

jára vezetett névirása, ha annak valamely nyilatkozat csak utána van függesztve, sohasem lesz elfogadmánynak tekinthető.

Aláírásról szól továbbá a törvény a legitimitiónál is a 36. §-ban. «Ez összefüggés akkor létezik, ha az első hátirat a rendelvénnyes nevével, minden későbbi hátirat pedig annak nevével van aláírva». A törvény itt nyilván a teljes hátiratot tartja szem előtt, mert az üres hátiratról ugyanezen §-ban külön intézkedik. A teljes hátiratban pedig oly annyira általában el van fogadva, hogy a forgató a forgatmányos megnevezése alá vagy legfeljebb után írja nevét, hogy csak erőszakosan lehetne a törvényben itt az aláírás szónak más értelmet tulajdonítani. Az ellenkező értelmezés itt annyival kevésbé lehet megengedve, mert a törvény a fizetés felvételére való legitimitiót a forma szerint akarja elbiráltatni, az oly hátiratok pedig, a melyben a forgatmányos megnevezése hol a forgató aláírása felett, hol pedig alatta áll, ép formális tekintetben a legnagyobb zavarokat idézhetnék elő, a mennyiben gyakran nem lehetne tudni, hogy a forgatmányos megnevezése a megelőző vagy pedig a következő néviráshoz tartozik-e, és hogy hol van üres és hol kitöltött hátirattal dolgunk.

Hátra van, hogy a 66. §-ról szóljunk, a melyben az aláírásról még szó van. Ebben a §-ban az mondatik, hogy «a kezességnek . . . a váltóra . . . írva és a 3. §. 5. pontja alatt meghatározott módon aláírva kell lennie.»

Ennek a §-nak egy kis története van, mely egyéb tekintetben is felette tanulságos, már t. i. annak, a ki tanulni akar belőle. A §. felvételét a képviselőház igazságügyi bizottsága javasolta, melynek előadója Chorin Ferencz volt. Az ott javasolt szövegezés szószerint átment azután a törvénybe. Mintájául nyilván az 1840-iki váltótörvény I. R. 47. §-a szolgált, a mely szerint: «a kezességnek . . . a váltóra írva és a 14-ik szakaszban h) alatt meghatározott módon aláírva kell lenni, különben váltójogi kötelezést nem szül. A 14. §-nak itt hivatkozott h) pontja pedig azt rendeli, hogy a kibocsátó aláírásában a vezetéknev egész kiterjedésében és a kereszt- vagyis melléknévnek legalább kezdőbetűje, kereskedőknél a czimzet (Firma) foglaltassék. Azonkívül részletesen intézkedik e pont az írni nem tudók kézjegyeről is. E pont tehát általában szabályozza az aláírás módját és ezért a 40-iki váltótörvény mindenütt hivatkozik is arra, a hol valamely váltónyilatkozat aláírásának módját akarja meghatározni, így nevezetesen a forgatmányonál a 30. §. c) pontjában és az elfogadmányonál is a 70. §. d) pontjában. A 40-iki törvényben tehát e hivatkozásnak megvan a maga helyes oka és értelme, míg ellenben arra, hogy jelenlegi törvényünk miért tér el az egyébként követett kifejezési módtól, semmi belső, észszerű ok nem található. Az igazságügyi bizottság javaslatának szerkesztője e hivatkozást nyilván a nélkül vette át a 40-iki törvényből, hogy annak jelentőségéről tudomással birt volna, és csak annyi körültekintéssel járt el, hogy azt a javaslat szakasz- és pont-számozásához idomította. A hivatkozás azonban ben van a törvényben és így figyelmen kívül nem hagyható. Az is bizonyos, hogy annak értelme nem merithető a 40-iki törvényből. A kezességet ugy kell aláírni, a mint ezt a 3. §. 5. pontja előírja. A mi minket itt különösen érdekel, ez az, hogy a 66. §-nak sajátságos eredetű hivatkozása semmi esetre sem alkalmas arra, hogy abból a 3. §. 5. pontjának értelmére következtessünk és ugy okoskodjunk, hogy mivel — állítólag — a 66. §-ban a 3. §. 5. pontjának oly értelmezése, mely szerint a kezességi nyilatkozat, a mely a kezes névirása után következik, hatálytalan legyen, visszás volna, ezért a 3. §. 5. pontját általában ugy kell értelmezni, hogy az csak a névirást, nem pedig az aláírást írja elő. A 66. §. sajátságos eredetű szójárása mindenesetre nem bizonyíthat azokra az esetekre nézve, a melyekben a törvény a német

váltórendszabálynak gondosan megválasztott kifejezési módját követi. Egyébiránt igaz ugyan, hogy a kezes e minőségének, azaz a kezességi nyilatkozatnak, a kezes névirása után való kitétele épen nem szokatlan, a mint hogy e szokás a n. vrsz. 81. §-ban is elismerést talált, mely az együtt aláírókat együtt kötelezettnek tekinti, «selbst wen er sich *dabei* nur als Bürge benannt hat», mindazonáltal arra is található plausibilis ok, hogy a váltótörvény a váltókezességi nyilatkozatnál miért tért el ezen szokástól. A váltónál a szabatosság, a rend különösen kívánatos és a kezességi nyilatkozatnak a névirás után való kitételéből a végén zavarok is származhatnak, nevezetesen akkor, ha az intézvényezett írja neve után a kezességi nyilatkozatot.

Az eredmény ezek után az, hogy a törvény mindenütt, a hol a névirást valamely nyilatkozatra vonatkozólag írja elő, aláírás kifejezést használ és hogy az aláírás alatt mindenütt a szöveget befejező névirást ért. Ez utóbbi tekintetben egyedül a 66. §. nem ad magában véve kétségtelen értelmet, de ennek értelme a 3. §. 5. pontjának értelmezésére nézve épen nem lehet irányadó. A törvény szójárása tehát a mellett szól, hogy a 3. §. 5. pontjában említett aláírás alatt a szöveget befejező névirást értsünk.

Ezen értelmezés helyességét igazolja továbbá váltótörvényünk eredete is. Új törvényünk tudvalevőleg azon gyakran és szerkesztésének minden phasisában kijelentett intencióval készült, hogy a Németországgal és Ausztriával szemben fenállott jogkülönbség lényegileg megszüntetessék. Új váltótörvényünk egészben véve a német vrszabályt akarja követni és ezért ott, a hol az eltérő értelmezésre különös okunk nincs, a német vrszabálylyal megegyezően értelmezendő. Arra nézve már most, hogy váltótörvényünk a kibocsátó aláírásának kellékét más értelemben akarta megállapítani, mint a n. vrszabály 4. §. 5. p., a melynek szavai a 3. §. 5. pontjába lényegileg átvették, nincs semmi ok. A német vrszabályban pedig a kibocsátó aláírása befejező névirás értelmében kívánatik meg. E mellett az értelmezés mellett szól ott azon okokon kívül, a melyeket egyebekben a mi váltótörvényünk ily értelmezése mellett is felhozhatunk, nemcsak a használt szavaknak a németben még nagyobb világossága (Unterschrift mit seinem Namen oder seiner Firma, nem pedig Namensunterschrift vagy Namensschrift vagy Namensfertigung) a mi ezen szabatos szövegezésű törvényben különösen nagy jelentőséggel bír, hanem e mellett szól azon kétségbevonhatatlan körülmény is, hogy a német vrszabály szabályainak és különösen a váltókellékekre vonatkozó szabályainak felállításánál a tényleg már létező váltóüzletet tartotta szem előtt és nem új, doctrinalis abstractiók útján feltalált kellékeket akart létesíteni.² Tényleg szokásban lévő kellék pedig nem a kibocsátó névirása, hanem aláírása volt és az ma is. «Diese strengere Auffassung, — mondja a német bir. ker. főtörvényszéknek 1873. évi ápril 12-én hozott határozata³ — entspricht zugleich dem schon vor der Deutschen Wechselordnung nach nahezu allen Wechselordnungen (Treitschke, Encyclopädie der W. R. II. S. 510, 511) insbesondere auch nach A. L. R. II. 8. §. 776. 1181, geltenden Grundsatz; sie wird auch in der französischen Praxis, ungeachtet es hier an einer ausdrücklichen Vorschrift des Gesetzes fehlt, von jeher als selbstverständlich befolgt, und ist nur im Englisch-Amerikanischen Recht⁴ nicht vollkommen durchgedrungen.» A kibocsátó aláírását, nem pedig csak névirását kívánja meg és kívánta meg már a mi váltótörvényünk szerkesztése idejében is tulnyomóan a német vrszabály doktrinája és gyakor-

lata is.⁵ Végül az itt védett értelmezést a törvény ratiója is igazolja. A törvény, a mint már említettük, a váltólevél alaki kellékeit azon szempontból állapítja meg, hogy a váltólevél egyszersmind a kibocsátónak alakilag érvényes váltónyilatkozatát is képezi. Ebből a szempontból kívánja meg a törvény a kibocsátó aláírását is. A kibocsátó aláírásának jeléül kell szolgálni annak, hogy a kibocsátó a váltó tartalmát, a fizetési felhívást magáévá tette, akarja és igéri. Még pedig meg kívánja a törvény az *aláírást ily jelentőséggel*, mint formakelléket, nem csak egy egyes váltónyilatkozat részére, hanem a váltólevél részére, a melynek érvényességétől az arra vezetett összes váltónyilatkozatok érvényességét is függővé teszi. Magától érthető már most, hogy a törvény, midőn egy ily értelemmel bíró jelet mint formakelléket kíván, ésszerűen csak egy oly jelet választhat, a mely magában véve, a formából kitetszőleg ily értelemmel bír. Mert különben a jel a *megkivánt értelemmel* nem lesz formakellék. Ily értelmű jelként pedig, a mint fentebb kifejtettük, nem a névirás általában, hanem csak a magáévá teendő szöveg befejezését képező névirás szolgál. Egy más névirással nem lehet általában azt mondani, hogy az a szöveg elfogadása jelét képezi. Néha képezi, de sokszor az elfogadási szándék e jel mellett még egyéb, az íráson kívül fekvő körülményektől lesz csak megállapítható.

Ezek után még csak azon esettel kell foglalkoznunk, midőn a kibocsátó névirása ugyan a váltó szövege alatt, de egyszersmind egy más nyilatkozat alatt is áll. Általában azt mondhatjuk, hogy akkor, ha a váltóból magából nem lehet minden kétséget kizárólag megállapítani, hogy valamely aláírás a váltó szövegére vonatkozik, ezt kibocsátói aláírásnak tekinteni nem lehet. Így, ha a váltó szövege alatt egy kezességi nyilatkozat fordul elő és ez alatt két aláírás áll, egyik sem lesz kibocsátói aláírásnak tekintendő.

A leggyakoribb ilyen eset az lesz, hogy a kibocsátói aláírás az intézvényezett elfogadása alatt is áll. Ezen eset eldöntése mindenekelőtt attól függ, hogy a mi törvényünk szerint a váltót csak az intézvényezett fogadhatja-e el közönséges módon, vagy egy intézvényezettként meg nem nevezett személy is.

Ha a váltóra csak az intézvényezett vezethet érvényesen közönséges elfogadományt, akkor az itt irányadó közönséges felfogás értelmében az intézvényezett elfogadása alatt előforduló második aláírás tekintetében semmi kétség sem foroghat fen az iránt, hogy az a váltó szövegére vonatkozik, tehát érvényes kibocsátói aláírás. A mi törvényünk ugyanis eltérőleg a német vrszabálytól, nem ismeri az együtt-aláírás intézményét és ezért nálunk együtt-kötelezetté csak az által válhat valaki, ha egy oly nyilatkozatot ír alá, a mely őt magában véve is, azaz tekintet nélkül arra, hogy e nyilatkozat alatt már egy másik kötelezett neve áll, kötelezné.

Ha azonban váltótörvényünket úgy értelmezzük, a mint ezt a Curia⁶ — bár nem minden habozás nélkül — és én is értelmezem, hogy t. i. a váltót egy oly személy is érvényesen elfogadhatja, a ki a váltón mint intézvényezett megnevezve nincsen, akkor azon további kérdés támad, hogy az

⁵ V. ö. a német bir. ker. főtörvényszéknek a 3. j.-ben említett határozatán kívül, az *Entsch.* Band 19. 27. sz. a. közölt 1875. évi decz. 17-én kelt határozatát és a Borchardt-nál, *die Allg. d. W.-Ord.* 8. kiad. 53. lapján közölt osztr. főtisz. határozatokat is.

⁶ Így az 1880. évi 780. sz. határozatban, *Dtr.* XXVII. k. 5. sz., továbbá az 1884. évi 552. számú hat. *Dtr.* uj f. XI. k. 60. sz. Feltételezi továbbá a Curia a nem intézvényezett elfogadásának lehetőségét mindazon határozatában, a melyekben a kibocsátó aláírásának e minőségét azért tartja kétesnek, mert az az elfogadomány alatt áll. Nem illik össze a Curia ezen nézetével az 1881. évi 996. számú határozatának (*Dtr.* uj f. I. k. 101. sz.) indokolása. A német bir. ker. főtisz. 1875. jan. 26-án hozott és az *Entsch.* B. 15. 99. sz. a. közölt határozata, a nem intézvényezett elfogadományát érvénytelennek tekinti. Részemről a német bir. ker. főtisz. nézetét, dacára igen figyelemre méltó megokolásának, nem fogadhatom el, a minek bővebb kifejtése azonban nem ide tartozik.

² V. ö. Swoboda: *Historisch-dogmat. Erört. praktischer Rechtsfälle* 129. s. köv. l., különösen 133. és 147. l.

³ *Entscheidungen des Reichs-Oberhandelsgerichts*, herausgegeben von den Räten des Gerichtshofes IX. B. 115. sz.

⁴ Az 1882-iki angol váltótörvény és signature-ról szól, v. ö. a 3., 20. és 2., 3. szakaszokat.

intézképezett irt-e váltóra világos elfogadási nyilatkozatot vagy nem. A nem intézképezett személyre ugyanis a vt. 21. §-ában az elfogadás alakjára nézve felállított szabályok kétségkívül nem nyerhetnek alkalmazást⁷ és ezért ő csak akkor lesz elfogadónak tekinthető, ha egy világos elfogadási nyilatkozatot irt vagy irt együtt alá. Ha tehát a váltót az intézképezett egyszerűen csak névirásával vagy egy az elfogadást világosan ki nem fejező nyilatkozattal fogadta el, az ezen elfogadmány alatt lévő második aláíró nem lesz együtt elfogadónak tekintendő és mi sem áll utjában annak, hogy aláírását a fizetési felszólításra vonatkoztassuk, tehát kibocsátói aláírásnak tekintsük.

Mindazokban az esetekben azonban, a melyekben a váltó alatt létező valamely aláírás azért nem tekinthető kibocsátói aláírásnak, mert az egyszersmind egy más nyilatkozat alatt is áll, a váltó a mi törvényünk szerint még nem feltétlenül érvénytelen, daczára annak, hogy azon a kibocsátói aláírás ez idő szerint hiányzik. Feltétlenül érvénytelen a váltó, ha a kibocsátó akkor írta arra nevét, midőn a kérdéses másik nyilatkozat már rajta állott. Ekkor ő nem a váltót, hanem a kérdéses nyilatkozatot írta alá. Ekkor a váltón kibocsátói aláírás soha sem létezett. Ha ellenben a kibocsátói aláírást kétséssé tevő nyilatkozat később vezetett a váltóra és illeleg a kibocsátói aláírás fölé, akkor a mi váltótörvényünk 6. §-ának, a lényeges kellékek törlésére vonatkozó szabálya alkalmazandó. Mert annyi előttem kétségtelennek tűnik fel, hogy a kibocsátói aláírásnak egyenes törlése és a kibocsátói aláírás *e minőségének* formai megvonása között nincs lényeges különbség. Az csak képtelenség volna, hogy egy elfogadmánynak a kibocsátói aláírás fölé vezetése nagyobb hatálylyal bírjon, inkább megsemmisítse a kibocsátói aláírást, mint annak egyenes kitörlése. E szerint tehát ezen utóbbi esetben a kérdés azon fog megfordulni, hogy a törlés szándékosan vagy nem szándékosan történt-e.

A mi a bizonyítási terhet illeti, azon körülményt, hogy a váltón eredetileg egy érvényes kibocsátói aláírás létezett, a váltó érvényességére hivatkozó fél tartozik állítani és esetleg bizonyítani. E részben semmiféle vélelem nem jó segítségére. Nem lehet arra sem hivatkozni, hogy az vélelmezendő, miszerint a váltó előbb a kibocsátó és azután az elfogadó vagy kezes által lett aláírva. A törvény, a mely a váltó utólagos kitöltését maga is lehetségesnek tekinti és szabályozza, ily vélelmet nem tartalmaz. Az élet pedig gyakran ép ellenkezőjét igazolja e vélelemnek. A váltónak a kibocsátást megelőző elfogadása mindennapos dolog. És azután, hogy álljunk e vélelemmel, ha az állítólagos kibocsátói aláírás egy kezességi nyilatkozat alatt áll. Melyik aláírásról, a felsőről vagy az alsóról, a jobbról vagy a balról állóról legyen-e vélelmezendő, hogy az előbb lett a váltóra írva.

Ebben a kérdésben, mint ténykérdésben az ellenfél beismerése magától érthetőleg feleslegessé teszi a bizonyítást. Azt a körülményt, hogy az aláírás eredetileg közvetlenül a váltó alá íratott, de nem egyszerűen azt, hogy az illető a váltót kibocsátói minőségben írta alá, a mi jogkérdés, igenis érvényesen be lehet ismerni.

Ha egyszer kétségtelen, hogy a váltón eredetileg kibocsátói aláírás létezett, akkor ugy látszik, hogy a váltótörvény 6. §-a értelmében a váltóbirtokosnak még azon további körülményt is igazolni kellene, hogy a kibocsátói aláírás megsemmisítése nem szándékosan történt. E részben azonban maga a váltó segítségére jön a váltóbirtokosnak. A váltóból ugyanis kitűnik, hogy a kibocsátói aláírás e minőségétől egy harmadik személy, t. i. az elfogadó vagy kezes által fosztatott meg. Egy harmadik cselekménye azonban a törlésre jogosulttal szemben mindaddig véletlennek tekintendő

⁷ Másként, de helytelenül a Curianak a *Dtr* új f. XI. k. 60. szám alatt közölt határozata, a mely szerint: az aláírás helye tanúsítja, hogy — (a nem intézképezett) a váltót elfogadói minőségben írta alá.

és neki be nem tudható, a míg be nem bizonyítatik, hogy e cselekmény az ő akaratával történt, nevezetesen, hogy a harmadik az ő utasítására írta a nyilatkozatot *oly módon* a váltóra, hogy az által a kibocsátói aláírás e minőségétől megfosztassék.

Ha a Curia az itt tárgyalt kérdésben legutóbb hozott határozatában mindezeket szem előtt tartotta, akkor elismerem, hogy határozatában csak a kifejezés a hibás. De az, hogy a kir. Curia mindezeket megfontolta volna, határozatából épenséggel nem tűnik ki és ezért nem tartottam feleslegesnek e sokat vitatott kérdésre vonatkozólag nézetemet közzétenni.

Dr. PLÓSZ SÁNDOR.

Jogirodalom.

Néhány szó «Régi magyar házassági jog» czimű munkám védelméül.¹

Az őskori előzmények általános ismertetése után következik munkám ama része, melyben eddig még fel nem használt adatok alapján azt fejtegetem, hogy mikép kötötték a régi magyarok házasságaikat nőrablás útján s hogy mikép alakult át a nőrablás jelképies szertartássá.

Kováts Gyula elismerését azonban eme fejtegetéseim sem érdemelheték ki, mert ő azt tartja, hogy «sajátságos juridikai felfogásom» és «sánta okoskodásom» «holmi argumentum a contrario-n alapszik», pedig rólam «tudják (!), hogy az e fajta argumentum logikai formuláját sem ismerem.»

Könnyű volna álláspontomat megvédeni, mert nem csak a népmonda és szent István törvénye, hanem a Regestrum de Várad is — vagy mint Kováts nevezi, a «nagyváradi» regestrum, — annyi összevágó adatot szolgáltatnak épen a nőrablásra vonatkozólag, hogy emez intézménynek egykori létezését nem lehet okszerűen tagadásba venni. De teljesen felmentettnék érzem magamat [minden újabb indoklás alól ama megtisztelő nyilatkozat által, melyet dr. Óvári Kelemen, a kolozsvári egyetem kitűnő jogtörténésze, munkámnak épen most tárgyalt részére vonatkozólag ama birálatában tesz, mely a «Magyar Igazságügy»-nek (már most szétküldött) 1888 január havi füzetében jelent meg.

Óvári már idézett birálatában annak előrebocsátása után, hogy a «magyarok házassági őstörténelme köréből a nőrablásra vonatkozó adataink a legelső, a legrégebbek, melyek teljesen megbízhatók», — ennek kapcsolatában a következőket írja:

«Az érdemleges fejtegetéseket tekintve, ezek képezik határozottan a munka első fejezetének legértékesebb részét és sietek is legnagyobb elismeréssel kinyilvánítani, hogy ezekkel igen-igen jó szolgálatot tett a hazai jogtörténetnek; első, uttörő házassági jogunk őskorának vizsgálatában, ki mint ilyen derekasan állja meg helyét, a nőrablás jelentőségének, valamint a násznagy szerepkörének, jogi állásának felderítése által nemcsak ujakkal gyarapította eddigi jogtörténeti ismereteinket, hanem egyuttal biztos alapot is nyújtott két oly intézmény fejlődésének további kutatására, melyeket a hazai jogtörténet eddig számba sem vett s a melynek egyike — a násznagyi — a külföldi irodalomban még mindig vita tárgyát képezi.»

Ugy hiszem, hogy Óvárinak eme nyilatkozatára támaszkodva, joggal mellőzhetek e tárgyban minden további önigazolást.

Kovátsnak következő kifogása amaz elméletem ellen irányul, melylyel legalább a valószínűségnek megfelelőleg igyekeztem megállapítani amaz összekötő kapcsokat, melyek az átmenetet a nőrablásból az adásvevéshez közvetítették.

Jelzett elméletemet Óvári sem helyesli, de az ő kifogása, komoly tudóshoz illőn, tisztán elvi szempontból származik. Fejtegetéseim — szerinte — igen érdekesek s egészen eredeti felfogással vannak írva, de ő nem osztozhatik nézetemben, mert

¹ Az előbbi közleményt lásd a mult heti számban.